

ğın edebiyatında çocuk İsa yine de büyük adamdır) gerçekten çocuk olmaya, anasına ve dünyaya iyi beslenmiş ve şımartılmış bir çocuk haliyle bakmaya başlamıştır. Helenistik ve Roma çağından kalma çocuk aşk perileri olmasaydı, Rönesans belki bu çocuk İsa'ları yapamayacaktı. Bununla beraber, gerek Antik çağda, gerek Hıristiyanlıkla, çocukla sevgi arasında bir bağ kurulmuş ve sanatçılar bu bağdan yararlanarak zaman zaman çocuğu gerçek haliyle sanata sokabilmişlerdir. Hattâ denebilir ki, Rönesans'tan sonraki Batı kültürü, yani bugünkü dünyamızın benimsediği kültür, Hıristiyanlıkla uzlaşabilmesini çarmıha gerilen İsa'dan fazla çocuk İsa'ya borçludur. Çarmıha gerilen İsa, hakkını arayan fakir fukaranın sembolü olup, demokrasinin gelişmesine yardım etmiştir; ama çocuk İsa Batı kültüründe belki daha büyük bir rol oynamış, dinsel inançların katılığı yumuşatmış, yarının büyüğünü olacak çocuğa daha çok sevgi ve saygı gösterilmesini sağlamış, asık yüzlü, ağır başlı insan düşüncesine bir doğuş tazeliği, bir bahar sevinci getirmiştir. Noel bayramının bugün Batı'da dinsizlerin bile katıldığı, tadını çıkardığı bir bayram olması çocuk İsa'nın yarattığı yaşama, yeniden doğma sevincine bağlanabilir. Tanrının bir çocuk olması, çocuğun tanrılaşmasına, dolayısıyla insanın tabiatla daha kolay anlaşmasına yol açmış olabilir Batı'da. Nitekim sanatta, çocuk İsa'nın düpedüz çocukça gülümsemesine, tabiat sevgisinin dine karşı ağır basmaya başladığı eserlerde raslıyoruz. Çocuk İsa'nın ardından kiral, aristokrat, burjuva ve halk çocukları da sökün etti resimlerde. Ama daha çok dış görünüşleriyle. Çocuk ruhunun inandırıcı bir gerçeklikle güzel sanatlara ve edebiyata girebilmesi için, on dokuzuncu yüzyıl sonlarına kadar beklemek gerekecek. Çocuğu az çok gerçekliğiyle sahneye koyan ilk yazar Shakespeare'dir benim bildiğim. «Macbeth»in dördüncüsü perdesinde Macduff'un oğlu annesiyle konuşurken, zaman zaman büyüklerden bir başka türlü düşünen, daha doğrusu bu düşünüyü edebiyata girebilen bir çocuktur. Ama